

**СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА**

Затверджую
В.о. ректора Сумського НАУ
_____ В. І. Ладика
« ____ » _____ 2019 р.

ЗВІТ
про роботу наукової бібліотеки
Сумського національного аграрного університету
за **2018** рік.

СУМИ-2019

1. Вступ

У 2018 році головна **мета** роботи наукової бібліотеки Сумського НАУ полягала у якісному й оперативному бібліотечно-бібліографічному та інформаційному обслуговуванні користувачів, сприянні формуванню їх світогляду, духовного розвитку користувачів-студентів.

Досягнення цієї мети забезпечувалося шляхом виконання наступних **завдань**:

- Формування фонду відповідно до інформаційних потреб користувачів та напрямків навчального й наукового процесів університету;
- формування баз даних повнотекстових навчальних електронних ресурсів;
- наповнення колекцій електронного репозитарію СНАУ що забезпечить підвищення web-присутності університету в глобальних наукових комунікаціях, збереження та надання вільного доступу до результатів наукових досліджень науковців;
- забезпечення доступу користувачів до світових і вітчизняних науково-освітніх ресурсів;
- надання безперебійного доступу до повнотекстових ресурсів для віддалених користувачів, що забезпечить інформаційну підтримку дистанційного навчання;
- вивчення інформаційних потреб користувачів бібліотеки;
- забезпечення якісного і оперативного інформаційного обслуговування користувачів бібліотеки шляхом систематичного наповнення довідкового електронного апарату бібліотеки та забезпечення безперебійного його функціонування;
- пропаганда діяльності бібліотеки серед віддалених користувачів шляхом забезпечення наповнення web-сайту бібліотеки та сторінок соцмереж;
- пропаганда книги й читання;
- плідна взаємодія з бібліотеками Територіального методичного об'єднання сільськогосподарських бібліотек Сумської області.

2. Бібліотечні фонди

Станом на 31.12.2018 р. загальний фонд бібліотеки налічує **295915** примірників документів (всього **84900** назв).

	Кількість примірників	Відсотки
<i>За видами</i>		
Книг	230523	78%
неопублікованих документів	144	
у т. ч. рідкісних та цінних документів	-	-
періодичних видань	58390	19,7%
у т. ч. журналів – примірників	58198	
у т. ч. газет – річних комплектів	192	
електронних носіїв із записом	6489	2,3%
та інші документи	369	
<i>За мовами</i>		
державною мовою	184206	62.3%
іноземними мовами	118793	34.7%
у т. ч. російською мовою	108988	
<i>За цільовим призначенням</i>		
наукових	62219	21%
навчальних	135403	45.7%
у т.ч. в електронній формі	6516	
літературно-художніх видань	12736	4,3%

У звітному році проведена робота щодо виявлення у фонді бібліотеки цінних видань та відповідності їх вимогам Наказу Міністерства культури 14.06.2016 р. № 437 «Про затвердження Порядку відбору рукописних книг, рідкісних і цінних видань до Державного реєстру національного і культурного надбання». Не зважаючи на те, що бібліотека має у своєму фонді певну кількість книг, опублікованих наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст., видань, що відповідали б вимогам пунктів вказаного документу, не виявлено. Таким чином, встановлено, що усі згадані видання з фонду бібліотеки є цінними лише для нашої книгозбірні.

3. Електронні ресурси

У звітному році, відповідно до наказу № 1286 Міністерства освіти і науки України «Про надання доступу вищим навчальним закладам і науковим установам, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних» бібліотека мала можливість надавати доступ користувачам-науковцям до світових інформаційних ресурсів (Scopus), що надана була університету безкоштовно.

Бібліотека широко використовує в своїй роботі вітчизняні ресурси відкритого доступу, що надають суттєву допомогу в обслуговуванні

користувачів-науковців. Серед найпопулярніших, як і раніше, повнотекстова база «Наукова періодика України», що формується Національною бібліотекою України ім. В. Вернадського. Банер даного ресурсу для зручності користувачів бібліотека розмістила на своєму сайті. Також суттєву допомогу в забезпеченні користувачів патентною інформацією та навчальними виданнями з електронних бібліотек відкритого доступу надають посилання на відповідні ресурси, розміщені на сайті бібліотеки.

Створення і наповнення власних баз даних, що забезпечують виконання основних функцій бібліотеки, як і у попередні роки, залишається одним із головних напрямків діяльності бібліотеки. Найголовнішою БД бібліотеки залишається *електронний каталог* (далі – ЕК), наповнення якого, надає можливість не тільки розкривати фонди бібліотеки для користувачів, а й обслуговувати їх в автоматизованому режимі. Над наповненням ЕК працюють усі співробітники бібліотеки. Всього протягом звітнього року ЕК поповнився на **4 550** записів. На кінець звітнього року об'єм ЕК становить **134 100** записів на документи усіх видів, представлених у бібліотеці. У звітньому році також продовжена робота з розширення інформативності ЕК, для чого систематично вносилися змісти до наукових збірників, що видаються університетом.

Важливою складовою інформаційного забезпечення навчальної та наукової діяльності університету також є представлення на базі ЕК електронних каталогів коледжів СНАУ, що фактично створює розподілений електронний каталог Територіального методичного об'єднання сільськогосподарських бібліотек Сумської області. Бібліотека СНАУ надає безкоштовний хостинг для електронних каталогів цих бібліотек та забезпечує збереження інформації з цих баз даних.

Протягом року систематично проводилася робота з редагування записів в ЕК та інших БД.

Одним із ключових напрямків діяльності бібліотеки із забезпечення користувачів повнотекстовими інформаційними ресурсами залишається БД «*Електронна бібліотека*», що створена на платформі САБ «Ірбіс». Станом на кінець звітнього року ця база нараховує понад **11** тис. повних текстів документів (за рік ЕБ поповнилася на **694** документи).

Вже декілька років поспіль у бібліотеці здійснюється автоматизована книговидача, що передбачає формування не тільки електронного каталога, а й *баз даних читачів*. БД читачів є також платформою для доступу до повних текстів ЕБ у віддаленому режимі. Протягом звітнього року здійснювалась систематична робота з цією базою, що передбачала її наповнення та редагування. Всього протягом року в цій базі створено **1 155** електронних формулярів користувачів.

Сайт бібліотеки

Наповнення web-сайту бібліотеки залишається одним із вагомих напрямків роботи бібліотеки адже в сучасному інформаційному суспільстві

користувачі оцінюють ефективність діяльності книгозбірні та її послуг, в першу чергу, за представленням їх в глобальній мережі.

Сайт бібліотеки СНАУ, що був перенесений на нову платформу - <http://library.snau.edu.ua>, містить всю необхідну інформацію про діяльність бібліотеки та її основні послуги. Це й перелік періодичних видань, що передплачує бібліотека, план її роботи, який інформує користувачів про всі масові заходи та книжкові виставки, що заплановані на найближчий місяць, віртуальні виставки нових надходжень тощо. Тут також представлені біобібліографічні покажчики, складені працівниками бібліотеки, можна скористатися онлайн-сервісами для визначення індексу УДК та автоматичного оформлення списку літератури до наукових праць. На сайті представляються й анонси проведення бібліотекою масових заходів та організацію книжкових виставок тощо.

Вже протягом кількох років поспіль бібліотека СНАУ намагається якомога ширше представити свою діяльність в інтернет-середовищі, для чого наповнює сторінки в *соціальних мережах* «Facebook» та «Google+». Це дає можливість надавати інформацію постійним та потенційним користувачам, ділитись з віртуальними користувачами своїми успіхами та досягненнями. Це також додаткова платформа для популяризації своїх фондів.

Електронний репозиторій

У звітному році співробітники бібліотеки продовжували працювати над наповненням Електронного репозиторію СНАУ (<http://repo.snau.edu.ua:8080>). Цей напрямок роботи є надзвичайно важливим для забезпечення навчальної, наукової та міжнародної науково-дослідницької діяльності університету, адже сприяє підвищенню престижу та рейтингу науковців й університету загалом у світовому інформаційному просторі. Ця ділянка роботи проводиться спільно з науково-дослідною частиною університету.

На кінець звітнього року репозиторій налічує **6 074** електронних документів. Протягом року співробітниками бібліотеки до електронного архіву було внесено **1 042** електронних документів. Також протягом року зафіксовано **293 861** відвідувань репозиторію користувачами.

У звітному році розпочата робота щодо оновлення положення про репозиторій та програмного забезпечення, на платформі якого працює ресурс.

4. Комплектування бібліотечного фонду

Загальне надходження документів до бібліотечного фонду у звітному році склало **3 408** прим. (**1 843** назви), на загальну суму – **141 444,54 грн.** (бюджетних – 8 424,00 грн., позабюджетних – 133 020,54 грн.). Оформлена передплата періодичних видань на суму **45 956,46 грн.** (бюджетних – 37 940,74 грн., позабюджетних – 8 015,72 грн.). Таким чином, у звітному році *коефіцієнт оновлення бібліотечного фонду* досяг **1,15%**. *Кількість придбаних видань за звітний період у розрахунку на 1 користувача* - **0,40**.

Проблемами в комплектуванні книжкового фонду бібліотеки є: обмеженість бюджетних асигнувань на поповнення фонду, відсутність тематики необхідних видань у видавничій та книготорговій мережі, значне зростання вартості видань.

Важливими джерелами комплектування стали:

- видавничо-редакційний відділ університету, від якого отримано до фонду бібліотеки 622 примірники;
- благодійники та дарувальники- 765 примірників;
- книгообмін з бібліотеками – 38 примірників;
- факультети та кафедри університету – 933 примірників;
- видавництва та книгорозповсюджуючі організації – 54 примірники;
- інші – 508 примірників.

Протягом року із загального фонду вилучено **8 586** примірників застарілих, зношених документів.

Обмінний фонд

Обмінний фонд, до складу якого входять здебільшого дублетні видання, на кінець звітного періоду нараховує **9 027** примірників документів. Протягом року з обмінного фонду передано іншим бібліотекам лише 27 примірників. Також списано видання, що за своїм фізичним станом не можуть бути передані іншим бібліотекам (зношені) та застарілі за змістом -5 007 примірників.

5. Обслуговування користувачів

Організація якісного та оперативного обслуговування користувачів, забезпечення потреб читачів в їх прагненнях до отримання інформації, покращення умов самостійної роботи студентів у читальних залах бібліотеки, збільшення сервісних послуг залишаються серед основних актуальних завдань бібліотеки Сумського НАУ.

У всіх структурних підрозділах бібліотеки обслуговують користувачів таких категорій:

- науковці, викладачі (492)
- спеціалісти (87)
- студенти денної та заочної форм навчання (7864)
- інші (135).

Кількість користувачів за єдиним реєстраційним обліком збільшилась, оскільки абонементи провели значну роботу із залучення студентів, викладачів і співробітників університету, відповідно збільшилась кількість відвідувань у звітному році.

У звітному році вдалося збільшити кількість користувачів (за єдиним реєстраційним обліком) завдяки проведенню працівниками бібліотеки значної роботи із залучення студентів, викладачів і співробітників університету, що раніше не були читачами. Відповідно, відбулося збільшення

користувачів, обслужених усіма підрозділами – **21 502** (заплановано було 21 300). Спостерігалось й зростання кількості виданих документів – **645 030** (замість запланованих 635 000) та кількості відвідувань – **208 000** (запланованих 202 000).

Обслуговування користувачів усіх категорій виданнями на традиційних носіях протягом року здійснювалося на 4 абонементних, 4 читальних залах, 2 залах електронних видань.

У бібліотеці обслуговування користувачів здійснюється в автоматизованому режимі на 3 абонементних: наукових видань, навчальних видань та абонементі № 3. На жаль, через відсутність сканера для зчитування штрих-кодів, досі не вдалося запровадити книговидачу в автоматизованому режимі на абонементі № 2, як це було заплановано.

Співробітниками абонементів традиційно проводилася значна робота з організації та збереження книжкового фонду. Здійснювалося упорядкування фонду, відбір застарілих і дублетних та маловикористовуваних видань, переміщення фонду. Продовжували роботу з переведення книжкового фонду на УДК.

Протягом звітного року традиційно проводилось бібліотечне обслуговування студентів усіх факультетів, науково-педагогічних працівників, аспірантів, співробітників університету в читальних залах бібліотеки. Читальні зали проводять значну масову роботу: організовують відкриті перегляди, книжкові виставки, тематичні полиці, проводять бесіди-огляди та кураторські години. Читальна зала № 2, що знаходиться у гуртожитку, дає можливість забезпечити користувачів книгою за місцем проживання та у вечірній час.

Продовжена практика наближення бібліотеки до певних категорій користувачів. Так, наприклад, у головному корпусі працює дві зали електронних видань, де користувачі мають нагоду скористатися електронними виданнями з електронної бібліотеки, а також у одному з них ще й традиційними навчальними виданнями іноземними мовами, а в іншому - новинками навчальних та періодичних видань юридичної тематики (оскільки зала територіально наближена до юридичного факультету) та неопублікованими документами (дисертації).

Як і в попередні роки, працівники абонементів здійснювали роботу серед користувачів з виховання культури читання, дбайливого ставлення до книги. Для удосконалення обслуговування користувачів використовувались як традиційні так і нові форми роботи: виставки нових надходжень, перегляди літератури, експозиції книжкових видань, тижні періодичних видань, флеш-прем'єри, презентації до знаменних та пам'ятних дат на головному моніторі університету та на радіо, використання мультимедійної техніки при проведенні масових заходів.

Протягом звітного року бібліотекою СНАУ пропонувалися послуги **МБА**. З метою залучення більшої кількості читачів до користування МБА, на сайті помістили рекламні-інформаційні повідомлення «Не забувайте про

МБА», в якому нагадали користувачам про послугу, що дозволяє знайти будь-яку книгу в будь-якій книгозбірні з різних куточків України, а також рекламували цю послугу на всіх заходах, що проводилися для науковців. Однак, на жаль, протягом звітнього періоду читачі жодного разу не скористалися ні послугами МБА на ЕДД.

6. Культурно-просвітницька робота

Значне місце у роботі бібліотеки, як культурно-освітнього центру, відводилось вихованню культури читання, духовного розвитку особистості, формуванню гуманітарного світогляду, популяризації знань з питань економіки та права, проблем сільськогосподарського виробництва, переробки сільськогосподарської сировини, промислового та цивільного будівництва.

Останнім часом діяльність бібліотеки у цьому напрямку зорієнтована на організацію *малих форм масових заходів*: літературних годин, книжкових виставок та експозицій, відкритих переглядів літератури, тематичних полиць тощо. Окрім зазначених форм роботи у звітньому році використовувались і такі, як *уроки історичної пам'яті, великодня експозиція, паради книг, інформ-хвилини, виставки-інсталяції, виставка-гербарій, полиці-застереження, виставки однієї книги* тощо.

На належному рівні пройшли заходи, що відзначалися на державному рівні та спрямовані на національно-патріотичне виховання молоді.

Головною метою національного виховання студентської молоді було формування свідомого громадянина – патріота Української держави, активного представника української національної еліти через набуття молодим поколінням національної свідомості, активної громадянської позиції, високих моральних якостей та духовних запитів.

Указом Президента України 2017 рік було проголошено роком Української революції 1917-1921 років. Цим подіям присвятили книжкову виставку-хронологію «Це нашої історії рядки», що буде діяти і оновлюватися до 2021 року.

Серед найцікавіших виставок минулого року - «*Перші марки Української держави*» (книжково-філателістична виставка). Експонати присвячені 100-річчю української поштової марки та всесвітньому дню пошти (9 жовтня). На викладці були представлені унікальні експонати – перші марки та марочні аркуші Української Народної Республіки, люб'язно надані бібліотеці із власної колекції старшим викладачем юридичного факультету Гончаровим В. В. Доречно зазначити, що їх створив саме наш земляк з-під Глухова, найвидатніший графік сучасності Георгій Нарбут.

До Дня Незалежності України та Дня Державного прапора України у читальних залах та на абонементних були організовані книжково-ілюстративні виставки, експозиції видань:

- «Єдина на віки Незалежна Україна»,
- «З Днем Прапора та Днем Незалежності, Україно!»

- *«Небо блакитне і жовті поля Прапор держави єднає»,*
- *«Гімн України – символ національної величі»,*
- *«За честь, за волю, за українську долю.»*

Дню Соборності України були присвячені виставка-хронологія та книжково-ілюстративні виставки:

- *«Злука. Соборність. Воля»,*
- *«За Соборну, вільну, славу Україну»,*
- *«Вона – наш вибір, наша мрія, Соборна, вільна Україна».*

До Дня Гідності та Свободи була організована постійно-діюча виставка-реквієм *«Не здолати Україну» (Розділи: Стань на захист України; Уклін Вам, воїни АТО; Волонтер – це стан душі).*

Біля книжкових виставок проводилися патріотичні діалоги з молоддю.

До Дня пам'яті Героїв Крут підготували виставку-пам'ять *«Крути – символ національної честі», та патріотичний діалог з молоддю «Через Крути до майбутнього.*

Дню захисника України та Дню українського козацтва були присвячені виставки та година мужності та пам'яті:

- *«Де козаки – там слава, де герої – там перемога»,*
- *«Усі ми козацького роду»,*
- *«Від козаків до наших днів – збережемо славу батьків».*

Хвилиною-спомином біля книжкових виставок *«Скарані за любов до України» та «Нам Україна вище над усе»* вшанували подвиг студентів, які відстоювали європейський вибір життя, вшанували Героїв Небесної Сотні.

Міжнародному дню жертв Голокосту була присвячена виставка-реквієм *«Голокост – злочин проти людства».*

Одним з аспектів роботи було і достатньо різноманітне використання фонду краєзнавчої літератури. Діяльність направлена на виховання національної свідомості, поваги до історії рідного краю:

- *«Край мій рідний – частина України» (ілюстративна виставка),*
- *«Неповторна наша Сумщина» (перегляд літератури),*
- *«Дизайн і благоустрій сучасного міста» (викладка літератури) до дня архітектури України,*
- *«Моє чарівне рідне місто» (перегляд літератури) до 75-річниці визволення міста Суми від фашистських загарбників та 363-ї річниці з дня його заснування).*

Відомим людям держави та нашого краю були присвячені наступні заходи:

- *«Моя творчість – біографія моєї душі», (персональна полиця-пам'ять) до 80-річчя від дня народження Ю.М. Царика, прозаїка, поета, тележурналіста, лауреата літературної премії ім. М. Хвильового;*
- *«Харитоненко П. І. – цукрозаводчик, підприємець, меценат», (книжкова виставка) до 165-річниці від дня народження П.І. Харитоненка, уродженця м. Суми;*

- «*Виховання особистості в колективі*» (година спілкування) до 130-річчя від дня народження педагога, письменника, уродженця м. Білопілья Сумської області А.С. Макаренка;
- «*Невмируще джерело педагогічної мудрості В.О. Сухомлинського*» (персональна полиця);
- «*Письменники-ювіляри*», (персональні полиці) до 155-ї річчя від дня народження О.Ю. Кобилянської та 240-ї річчя Г.Ф. Квітки-Основ'яненка;
- «*Шляхом безумної подорожі*», (персональна полиця) до 125-ї річчя від дня народження М.Г. Хвильового, українського поета, прозаїка, публіциста;
- «*О. Гончар – живе уособлення долі України*», до 100-річчя від дня народження.

При організації виставок широко використовувались *бібліомікси, айстопери*. Це і вишиті українські рушники, і композиції з квітів, і тематичні бібліографічні огляди, до яких входять різноманітні документи, це і відомості про міні-заходи. До кожної з виставок були оригінально оформлені *мотиватори*.

Надзвичайний успіх серед користувачів мав *вільний майданчик «Вибери книгу собі сам»*, на якому були представлені книжкові виставки художньої літератури циклу «Пори року»: «Весняні натхнення»; «Гарячі літні пропозиції»; «Осінні книги під парасолькою»; «Книжкова завірюха». А також книжкові *виставки-інсталяції* «Книги, що читає увесь світ», «Хіти світової літератури», «Шануймо книгу, як найбільшу святість». Ці форми пропаганди художньої літератури досить дієві, адже після їх організації помітно підвищується книговидача саме художніх творів, а це надзвичайно тішить працівників бібліотеки, що усіма способами намагаються долучити студентську молодь до знайомства з кращими творами вітчизняної та світової літератури.

Бібліотека відзначала не тільки знаменні та пам'ятні дати країни, а й події, пов'язані з життям та діяльністю особистостей, які внесли вагомий вклад у становлення та розвиток нашого університету та сільськогосподарської науки.

На нижче вказаних книжкових виставках широко були представлені роботи наших науковців та викладачів:

- «*Ветеринарна токсикологія*»,
- «*Земля – народу сила*»,
- «*Обробляй вчасно – вродить рясно*», (виставка-порада),
- «*Фермерство: Україна і світ*»,
- «*Інфекційні хвороби птиці*»,
- «*М'ясний бізнес в Україні*»,
- «*Архітектурна рапсодія Сумщини*»,
- «*Молочні продукти – складова здорового харчування*»,
- «*Земельна реформа та добробут населення*»,
- «*Наука – будівництву*».

Шевченківським дням присвятили літературну композицію *«Заповіти Кобзаря звучать крізь століття»*, ілюстративну виставку *«Живий у правді віковій, в піснях і в слові «Заповіту», «Твори Тараса – України гордість і окраса»*.

Тематика книжкових виставок була спрямована на виховання любові і бережливого ставлення до рідної мови, рідного краю, висвітленню нових досягнень в сільському господарстві та освіті:

- *«Мова рідна чиста, як роса»*,
- *«Мова – серце нації»*,
- *«Творці слов'янської писемності та культури»*,
- *«Стежинами Чорнобильського лиха»*,
- *«Пропусти Чорнобиль крізь серце»*,
- *«Земля – найцінніше багатство країни»*.

При організації книжкових виставок, переглядів, перевага надається темам, що обумовлені навчальним процесом і темам, що цікавлять наших користувачів:

- *«Зупинися на хвилинку, подивися на новинку»*, виставка нових надходжень;
- *«Вірусні хвороби тварин»*, розкрита полиця;
- *«Хай святкує з нами вся наша родина...»* та *«Різдвяні страви, готуймо разом»*, різдвяний вернісаж до зимових свят та обрядів;
- *«Прохолода в літню спеку»*, виставка-порада;
- *«Даруймо книги і любов»*, виставка-вітання до дня дарування книг;
- *«Світ починається з любові»*, виставка-імпульс до Дня Святого Валентина;
- *«Ліс – легені планети»*, викладка літератури до міжнародного дня лісів;
- *«Інфекційні хвороби птиці»*, перегляд літератури;
- *«М'ясний бізнес в Україні»*;
- *«Сійся, родися...»*, виставка-порада до весняних польових робіт;
- *«Заведіть собаку...»*, виставка-композиція;
- *«Здоров'я на бджолиних крилах»*, до Дня пасічника.

Євроатлантичній інтеграції України присвятили наступні виставки:

- *«Україна – НАТО: час зближення»*,
- *«Україна – НАТО. Аспекти співпраці»*,
- *«Європа наш спільний дім»*,
- *«Партнерство заради миру»*,
- *«Мовне різноманіття Європи»*, єврохвилинка біля книжкового майданчику до європейського дня мов.

Популярними серед користувачів були **бесіди** та **огляди** біля книжкових полиць, години цікавих повідомлень. Цикл бесід-оглядів було присвячено національно-патріотичному, громадському, професійному вихованню:

- «Шлях до успіху починається в СНАУ»;
- «Екологічні ризики та здоров'я людини»;
- «Славетні жінки України», до Міжнародного дня прав жінок і миру;
- «Славетні імена та події аграрної історії України»;
- «Освічене покоління – основа державного благополуччя»;
- «Догляд за домашніми тваринами»;
- «Чарівний серцю рідний край».

Пропаганді здорового способу життя присвятили:

- «Гармонія здоров'я – ключ до щастя», година-застереження до Всесвітнього дня здоров'я;
- «Запобігання професійним захворюванням», огляд літератури до Всесвітнього дня охорони праці;
- «Тютюну – забуття, а вам здоров'я, краса і радість буття», година-застереження до Всесвітнього дня проти тютюну та тютюнопаління;
- «Популярна психологія для всіх і кожного», огляд-бесіда.

Цікаво пройшли літературні години та вечори:

- «Нехай в віках живе крилате, благословенне слово – Мати», до Дня матері та міжнародного дня родини;
- «Відомі і невідомі земляки»: садовод С.Ф. Черненко;
- «Золота скарбниця педагогіки В.О. Сухомлинського», інформаційна хвилина до 100-річчя українського педагога, письменника;
- «Бережіть пам'ять про подвиг», урок історичної пам'яті до дня партизанської слави.

В стінах бібліотеки відбулася засідання *Круглого столу* «Функціонування ринку продукції бджільництва» та **презентація монографії** «Функціонування ринку продукції бджільництва: наукові основи, стан і перспективи», підготована спільно з авторами - д.е.н. Михайловою Л.І. та к.е.н. Гриценко В.В. Участь у заході взяли гості - науковці з Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, директор Департаменту агропромислового розвитку Сумської ОДА, науковці СНАУ та інші зацікавлені особи.

У звітному році бібліотекою продовжено таку форму спілкування з користувачами, як *віртуальне спілкування з психологом* на сайті бібліотеки (рубрика «Куточок психолога»).

Віртуальні виставки

Наряду з книжковими виставками в їх традиційному розумінні, вже багато років поспіль бібліотекою для розкриття книжкового фонду та популяризації літератури використовується така форма роботи як віртуальна виставка. Віртуальні виставки призначені, в першу чергу, для віддалених користувачів, що мають спонукати їх відвідати бібліотеку й скористатися

тим чи іншим виданням. Протягом звітнього періоду співробітниками книгозбірні було створено 11 виставок нових надходжень. З усіма віртуальними виставками можна ознайомитися на сайті бібліотеки.

7. Довідково-інформаційне обслуговування

Довідково-бібліографічна робота бібліотеки, що виконується переважно співробітниками інформаційно-бібліографічного відділу бібліотеки, повністю підпорядкована інформаційним потребам і запитам головних споживачів інформації – професорсько-викладацькому складу та студентів. Робота включає в себе виконання різноманітних довідок за замовленнями користувачів, бібліографічне інформування та консультування (у т.ч. у системі ВРІ/ДОК), створення наочних інформаційних виставок, створення бібліографічної продукції: науково-допоміжних та біобібліографічних покажчиків, тематичних списків літератури за заявками кафедр та окремих науковців, редагування бібліографічних списків, посилянь, проведення бібліотечно-бібліографічних занять та екскурсій із користувачами.

Для розуміння потреб користувачів та випередження інформаційних запитів, традиційно на початку року, вивчалась тематика науково-дослідної роботи та навчальні плани кафедр.

У 2018 році робота відділу була спрямована на забезпечення якісного довідково-бібліографічного обслуговування науковців та студентів. Було виконано **1 087** довідок різних типів, з них 335 тематичних. Щороку зростає частка довідок, що виконуються в автоматизованому режимі. У звітньому періоді вона склала **701** довідку. Письмових довідок було підготовлено 79. У тому числі, було визначено 237 індексів УДК для студентських і викладацьких наукових робіт.

У порівнянні з минулими роками спостерігається деяке зниження статистики виконаних довідок усіх типів. Це об'єктивний процес, бо зараз більшість студентів вишу для пошуку потрібної інформації самостійно користуються інтернет-ресурсами та електронними ресурсами бібліотеки. Тому робота з довідково-інформаційного напрямку була спрямована на групове та індивідуальне консультування студентів та науковців, на підвищення їх інформаційної компетентності задля ефективного самостійного користування інформаційними можливостями книгозбірні. Було надано **4 942** консультації, з них 63 – групових. Така робота проводиться щороку, тому більшість студентів та науковців уміло користуються інформацією, яку надає бібліотека і вільно здійснюють пошук потрібної теми.

Відстеження тематики наукових досліджень та спрямованості навчально-виховного процесу в університеті дають змогу бібліографам активно орієнтуватися в інформаційних потребах користувачів-науковців, обслуговування яких ведеться у системі ВРІ/ДОК. Кількість абонентів ВРІ – 30, абонентів ДОК – 5. Кількість тем ВРІ – 35, кількість тем ДОК – 10.

Абонентам було надіслано 112 сигнальних повідомлень. Повідомлення уже традиційно надсилалися щомісяця електронною поштою.

Детально про нові надходження до фонду бібліотеки всі користувачі можуть дізнатися зі щоквартальних інформаційних поточних списків *«Зведені бюлетені нових надходжень до бібліотек Сумського територіального об'єднання»*, що представлені на сайті бібліотеки.

Одним з основних напрямків бібліографічного інформування є інформаційно-масові заходи. Протягом звітного року було проведено 8 *«Днів інформації про нові надходження до бібліотеки»*. Для студентів старших курсів було проведено 2 *«Дні дипломника»* з практичними заняттями з користування електронними ресурсами бібліотеки. Для аспірантів 1-го року навчання був проведений *«День аспіранта»*. Аспіранти отримали детальні консультації з питань пошуку потрібної інформації не лише на сайті бібліотеки СНАУ, а і щодо використання інформаційних ресурсів провідних бібліотек України. Були надані консультації, як правильно скласти бібліографічний опис документів та списки використаних джерел до дисертації та наукових статей за різними стандартами, як самостійно визначити індекси УДК, як опублікувати документ у репозиторії, інша інформація.

Для слухачів Інституту підвищення освіти та дорадництва СНАУ та слухачів агроінтернатури було проведено 3 *«Дні фахівця»* з організацією консультацій з питань використання ресурсів бібліотеки та екскурсій по бібліотеці.

Для науково-педагогічних працівників університету було проведено 27 *«Днів бібліотеки на кафедрах»*. Кількість менша від запланованої, тому що на факультеті економіки та менеджменту та на юридичному факультеті кафедри були об'єднані для однієї зустрічі. На заходи бібліографи готували тематичні виставки, рекомендаційні списки літератури, інформацію про книгозабезпеченість кафедр, про нові надходження літератури до бібліотеки. Під час проведення заходів були надані відповіді на запитання від викладачів про стандарти для складання бібліографічних описів джерел, про використання електронних ресурсів бібліотеки та репозитарію, проведені консультації з питань формування академічної доброчесності.

У зв'язку з необхідністю з'ясувати важливість ролі бібліотеки у підтримці принципів академічної доброчесності, серед науковців СНАУ було проведено анонімне анкетування.

Задля пробудження інтересу і любові до книги для читачів були представлені (щоквартально) 4 тематичні тижні відкритих переглядів літератури *«Варто дізнатися»* та 4 тематичні підбірки книг для тематичної зони *«Лабораторія читацького смаку»*. Для тих користувачів, котрі активно спостерігають за новою інформацією, що друкується на сайті бібліотеки, щомісяця надавалась інформація для рубрики *«Таємниці книжкових полиць»*. Розповіді про книги знайомі і незнайомі, а, можливо, і забуті, покликані заохочувати до читання.

У 2018 році на сайті була створена нова інформаційна рубрика «Екологічна просвіта», яка викликала цікавість читачів. Для рубрики регулярно надавалась інформація про актуальні хвилюючі екологічні проблеми, які друкувалися в різних періодичних виданнях, що отримує бібліотека.

Вся інформація, яка була представлена на сайті бібліотеки, поширювалась також і в соціальних мережах.

Бібліографічні показники

Важливе місце в комплексі інформаційно-бібліографічної діяльності бібліотеки займає створення бібліографічних посібників. З метою популяризації наукових шкіл, наукового та науково-педагогічного доробку провідних вчених університету, бібліотека продовжує видання серії персональних біобібліографічних показників. У звітному році співробітниками відділу було підготовлено 1 такий показник «*Бондаренко Юрій Васильович*». Робота над іншим запланованим показником не була завершена з технічних причин. Також був створений 1 науково-допоміжний показник «*Наукові праці викладачів СНАУ за 2017 рік*». На жаль, даний вид діяльності бібліотеки у звітному році представлений лише в електронній версії (показники розміщені на сайті бібліотеки та в репозиторії університету).

Як і в попередні роки, співробітники інформаційно-бібліографічного відділу протягом звітного року забезпечували інформаційний супровід тематики наукових досліджень та навчально-виховного процесу в університеті: згідно з тематикою науково-дослідної роботи для кафедр та окремих науковців складались тематичні списки та рекомендаційні списки джерел для викладачів (до окремих тем навчальних програм).

Також бібліотека систематично інформує користувачів про нові надходженнями до бібліотеки, видаючи щоквартально вже вищезгадані інформаційні поточні списки «Зведені бюлетені нових надходжень до бібліотек Територіального методичного об'єднання сільськогосподарських бібліотек Сумської області», що обов'язково розміщуються на сайті бібліотеки.

Формування інформаційної культури користувачів

Одним із надважливих напрямків роботи бібліотеки є заходи, спрямовані на формування інформаційної культури користувачів, їх вміння орієнтуватися в сучасному інформаційному середовищі. У зв'язку з цим, особлива увага приділялась роботі з першокурсниками в період їх адаптації до навчання у виші. З метою ознайомлення з роботою бібліотеки, її структурою, інформаційними ресурсами традиційно на початку навчального року були проведені бібліотечно-бібліографічні заняття для новачків у навчанні «Інформаційна культура студентів». Проведено було по 1 заняттю для студентів кожного факультету (всього 8 занять). Студенти прослухали

основну інформацію про роботу бібліотеки, про можливість використання електронних ресурсів. Були проведені екскурсії по бібліотеці. Для закріплення знань куратори груп мали можливість приводити студентів на додаткові групові консультації.

8. Науково-дослідна робота та науково-методична робота

Одним із вагомих напрямків роботи наукової бібліотеки ВЗО є проведення наукового дослідження. Бібліотека СНАУ, так як і інші університетські бібліотеки, має чималий досвід такої роботи, адже дослідження теми «Біобібліографія вчених СНАУ» продовжується вже кілька років поспіль. Результати діяльності бібліотеки з даного напрямку – це створення біобібліографічних показників із серії «Біобібліографія вчених СНАУ». Складання таких показників є також пріоритетним напрямом науково-бібліографічної діяльності бібліотеки СНАУ. Всі показники представлені в електронному вигляді на сайті бібліотеки. На жаль, деякі показники ще не вдалося роздрукувати.

Бібліографічні посібники такого напрямку сприяють поширенню серед науковців та всіх, хто цікавиться розвитком аграрної науки, інтелектуального капіталу університету. Крім біографічних даних, персональні показники розкривають і популяризують наукову діяльність видатних вчених СНАУ. З показника можна дізнатися про тематичну направленість праць вченого, його наукові зв'язки, іншу цікаву інформацію про життя та діяльність особи. Біобібліографія розкриває вклад науковців університету в загальнонаціональну скарбницю різних галузей знань та є складовою частиною історії вишу.

До біобібліографічних показників обов'язково включається інформація про наукові школи вчених. Наукова школа – це творчий колектив дослідників різних поколінь, об'єднаних загальною програмою і стилем дослідницької роботи, які діють під керівництвом визнаного лідера. Зазвичай, лідером є та особа, про яку складається показник. Такі неформальні об'єднання однодумців у нашому виші вивчають життєво важливі для розвитку сільського господарства проблеми, мають значні теоретичні і практичні результати своєї діяльності, що і фіксується у показниках.

Кожен персональний показник дає читачу повну уяву про наукову творчість вченого та про той фундамент, на якому базується створення наукової школи. У біобібліографічному показнику є три групи відомостей:

- біографічні (біографія, оповідь про життєвий і творчий шлях, у тому числі і про наукову школу, спогади колег, учнів, друзів, статті про вченого);
- фактографічні (дати подій, фактів, основні етапи життя і діяльності вченого);
- бібліографічні (хронологічний показник праць, список дисертацій, виконаних під науковим керівництвом вченого).

Такі дані дають повну можливість відслідкувати наукове зростання вченого, його творчий доробок. Тому в результаті, такі біобібліографічні дослідження сприяють розкриттю та популяризації досягнень вчених СНАУ в інформаційному просторі України, формують імідж університету, зберігають інформацію про вченого для наступних поколінь і є комплексною інформаційною допомогою для користувачів.

Науково-методична робота бібліотеки

Наукова бібліотека Сумського НАУ відповідно до «Положення про об'єднання сільськогосподарських бібліотек Автономної Республіки Крим та областей України» (Мінагрополітики України, 2002 р.) є головною бібліотекою та методичним центром Територіального методичного об'єднання сільськогосподарських бібліотек Сумської області.

Протягом звітнього року фахівцями головної бібліотеки традиційно надавались консультації бібліотекам об'єднання з питань: редагування електронного каталогу, обліку та проведення інвентаризацій, збереження книжкового фонду, списання видань, створення комісії по роботі з фондом тощо. Варто зауважити, що фаховий рівень співробітників бібліотек об'єднання доволі високий, та й систематична співпраця з головною бібліотекою дають позитивний результат – кількість звернень за фаховою допомогою до спеціалістів головної бібліотеки поступово зменшується і в той же час, зростає рівень організації роботи в самих бібліотеках.

У звітному році бібліотекою СНАУ організовано і проведено для бібліотек-учасниць Територіального методичного об'єднання сільськогосподарських бібліотек:

- щорічну нараду ***«Діяльність сільськогосподарських бібліотек Територіального методичного об'єднання у 2017 р.: досягнення та проблеми»*** (січень),
- семінар-нараду ***«Робота з фондом: комплектування, збереження, списання»*** (листопад).

На жаль, не вдалося провести запланований проблемний семінар «Формування іміджу сучасної бібліотеки в інформаційному просторі» (на базі бібліотеки Маловисторопського коледжу СНАУ).

Спільно з НМЦ «Агроосвіта» на базі СНАУ та Коледжу СНАУ був проведений семінар ***«Формування комунікативної культури працівників бібліотек як важливий чинник у подоланні конфліктів з користувачами»*** (25-26 вересня), у ході якого відбувся II етап конкурсу ***«Кращий бібліотекар 2018 року»***, що проводився серед бібліотекарів ВЗО I-II р.а. Приємно відзначити, що перемогу у номінації «Я – Бібліопані» на даному конкурсі здобула завідувач бібліотеки Коледжу СНАУ ***Понкратова Л. М.***

Фахівцями головної бібліотеки здійснено 1 виїзд до бібліотеки об'єднання (Сумський коледж) з метою вивчення діяльності та надання методичної й консультаційної допомоги.

Протягом звітнього року з метою оновлення власної документальної бази, вивчали документи, що регламентують бібліотечну та освітню діяльність, продовжували розробляти та редагувати інструктивно-методичні й регламентуючі документи.

Продовжуємо тісну співпрацю з вузівськими бібліотеками міста, Сумською ОУНБ та центральною міською бібліотекою ім. Т. Шевченка.

Також працівники бібліотеки брали **участь у наукових заходах:**

- VI Всеукраїнській науково-практичній конференції «*Історико-філософські дослідження молодих учених*» (26 квітня 2018 р., м. Суми) На конференцію **підготована доповідь** Комликовою Г. І. «*Дослідні поля та їх роль в становленні сільськогосподарського дослідництва на Сумщині*» (опубліковано: Історико-філософські дослідження молодих учених : матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конф., 26 квітня 2018 р. / Сумський держ. педагогічний ун-т ім. А. С. Макаренка. – Суми, 2018. – С. 51-53.);

- XIII Всеукраїнській конференції молодих учених та спеціалістів «Історія освіти, науки і техніки в Україні» (18 травня 2018 р., м. Київ). На конференцію **підготована доповідь:** *к.і.н. Комликовою Г. І. «Перші кроки до створення лебединської породи ВРХ»* (опубліковано: Історія освіти, науки і техніки в Україні : матеріали XIII Всеукраїнської конференції молодих учених та спеціалістів, м. Київ, 18 травня 2018 р. / НААН ; ННСГБ. – К., 2018. – С. 425-427.).

9. Матеріально-технічна база.

У звітному році матеріально-технічна база бібліотеки не зазнала суттєвих змін.

Площа бібліотеки не змінилася, і на 01.01.2017 р. становить **1145,9 м²**. Основне приміщення бібліотеки розташоване на двох поверхах одного з навчальних корпусів і займає площу 721,6 м². Функціонують філії бібліотеки в навчальних корпусах: абонемент № 2 (49,1 м²), абонемент № 3 та читальна зала № 3 (88,3 м²); читальна зала № 2 в гуртожитку (84,6 м²). У головному корпусі університету бібліотека займає 3 кімнати: дві зали електронних видань (всього 149 м²) та книгосховище обмінного фонду (53,3 м²).

Загальна кількість посадкових місць в читальних залах станом на 01.01.2019 р. становить **305**.

Усі підрозділи бібліотеки оснащені комп'ютерами, підключеними до мережі Інтернет.

Станом на 01.01.2019 р. бібліотека СНАУ має 47 комп'ютерів, 27 із яких – це АРМ читачів, що забезпечують доступ до електронного каталогу бібліотеки СНАУ, електронної бібліотеки, електронного репозиторію, міжнародної науково-метричної бази Scopus та інших інтернет-ресурсів.

У звітному році парк комп'ютерної техніки бібліотеки був частково оновлений – придбано **7 нових комп'ютерів**, якими замінені застарілі моделі (АРМ працівників бібліотеки).

Бібліотека також має 2 ксерокси, 3 сканери для зчитування штрих-кодів, 9 принтерів, 3 БФП.

10. Персонал бібліотеки

Штат бібліотеки на кінець 2018 р. налічує 15,5 штатних одиниць, які обіймає 16 працівників (один співробітник працює на 0,5 ставки). Усі працівники бібліотеки мають фахову освіту, з них 14 – вищу. 1 співробітник має середню спеціальну (фахову) освіту та 1 – вищу нефахову (сільськогосподарська). У звітному році 1 молодий фахівець здобув вищу фахову освіту у Харківській ДАК (бакалавр) та один співробітник здобув другу вищу освіту, педагогічну (магістерський ступінь). Два співробітники бібліотеки мають науковий ступінь кандидата історичних наук.

У бібліотеці працює молодий, але досвідчений колектив: лише 1 працівник бібліотеки має стаж роботи у бібліотеках менше 10 років, 13 співробітників – понад 20 років.

У звітному році 2 співробітники бібліотеки СНАУ пройшли курси підвищення кваліфікації наукових та науково-педагогічних працівників при ННСГБ (травень). Потребують підвищення кваліфікації 4 працівників бібліотеки.

Щомісяця (окрім літніх) в санітарний день у бібліотеці проводяться заняття з підвищення кваліфікації співробітників НБ (за затвердженим планом). До участі у підготовці занять залучені усі співробітники бібліотеки. Так, у звітному році на заняттях розглядалися наступні теми:

- Ознайомлення з методикою створення індексів УДК та методичними рішеннями щодо класифікування;
- Бібліотечна реклама як інструмент позитивного іміджу бібліотеки;
- Наочна популяризація книги як одна із форм культурно-просвітницької роботи;
- Нові функції бібліотек в умовах переходу до інформаційного суспільства;
- Інформаційні жанри бібліотечної журналістики.

З метою підвищення професійного рівня працівників бібліотеки (як популяризаторів вітчизняної художньої літератури) проводилися заняття із циклу «Літературний портрет». Доповіді були присвячені творчості Ірен Роздобудько, Володимира Даниленка.

Також прозвучали доповіді, що ознайомили присутніх з діяльністю видатних садівників – Л. Симиренка та С.Ф. Черненка.

За високий професіоналізм, вагомий внесок в розвиток бібліотечної справи, творчий підхід до виконання своїх службових обов'язків до Всеукраїнського дня бібліотек провідний бібліотекар відділу обслуговування та книгозбереження Гриценко Наталія Валентинівна була відзначена Подякою ректора.

11. Основні відносні середньостатистичні величини

Усіма підрозділами бібліотеки досягнуто таких показників:

- читаність – 75,2
- обертаність – 2,2
- книгозабезпеченість – 34,5
- книгозабезпеченість навчальною літературою – 15,8

12. Нове в роботі бібліотеки

Протягом звітного року в стінах бібліотеки мала можливість надавати в своїх стінах доступ користувачам-науковцям до науково-метричної платформи Scopus (цей доступ був наданий університету відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України безкоштовно).

Директор НБ СНАУ

Г.І. Комликова